

ผลของโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยซึ่ง
ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

นางเกศราภรณ์ เสียงไพโรจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECT OF DYSPNEA MANAGEMENT FOCUSING ON QIGONG PRACTICE PROGRAM ON
QUALITY OF LIFE AMONG PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

Mrs. Kesarang Siangphairoj

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Nursing Science

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491860

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหาร
กาย - จิตด้วยซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

โดย

นางเกศราภรณ์ เสียงไพโรจน์

สาขาวิชา

พยาบาลศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร ธนศิลป์

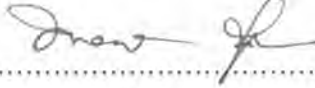
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร.สุนิศา ปรีชาวงษ์

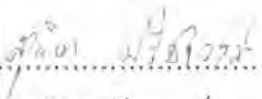
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร.บุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชูณหปราณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร ธนศิลป์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.สุนิศา ปรีชาวงษ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต)

เอกสารค์ เสียงไพโรจน์: ผลของโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหาร
 กาย- จิตด้วยซึ่งกต้อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (THE EFFECT OF DYSPNEA
 MANAGEMENT FOCUSING ON QIGONG PRACTICE PROGRAM ON QUALITY OF
 LIFE AMONG PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE)
 อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร. สุรพร ธนศิลป์ อ. ที่ปรึกษาร่วม: อ. ดร. สุนิดา ปรีชาวงษ์, 148 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการจัดการ
 กับอาการหายใจลำบาก โดยเน้นการบริหารกาย - จิตด้วยซึ่งกต้อคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้น
 เรื้อรัง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่อยู่ในชุมชนอำเภอพนมสารคาม และมีคุณสมบัติตาม
 เกณฑ์ที่กำหนด แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 20 ราย และกลุ่มทดลอง 20 ราย โดยให้แต่ละกลุ่ม มีเพศ และระดับ
 ความรุนแรงของโรคอยู่ในระดับเท่ากัน กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ ในขณะที่กลุ่มทดลอง
 ได้รับโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยซึ่งก ซึ่งประกอบด้วย
 5 ขั้นตอนคือ 1) การประเมินประสพการณ์เกี่ยวกับอาการหายใจลำบาก 2) การให้ความรู้ในการจัดการกับ
 อาการหายใจลำบาก 3) การฝึกทักษะในการจัดการกับอาการหายใจลำบาก 4) การปฏิบัติกรในการจัดการ
 กับอาการหายใจลำบากด้วยตนเอง 5) การประเมินผลการจัดการกับอาการหายใจลำบาก เครื่องมือที่ใช้ใน
 การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล
 แบบวัดดัชนีคุณภาพชีวิตซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .72 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
 ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการจัดการกับอาการ
 หายใจลำบากโดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยซึ่งกต้อสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 (\bar{X} ก่อนทดลอง = 54.09, \bar{X} หลังทดลอง = 66.73, $t = 11.25$, $p < .05$)
2. ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตภายหลังเข้าร่วมการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (\bar{X} กลุ่มทดลอง = 66.73, \bar{X} กลุ่มควบคุม = 54.16, $t = 4.93$, $p < .05$)

สาขาวิชา.....พยาบาลศาสตร์.....
 ปีการศึกษา 2549.....

ลายมือชื่อนิสิตเสียงไพโรจน์
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สุรพร ธนศิลป์
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....สุนิดา ปรีชาวงษ์

4877554036 : MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: DYSPNEA MANAGEMENT PROGRAM /QIGONG / QUALITY OF LIFE /
CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

KESARANG SIANGPHAIROJ: THE EFFECT OF DYSPNEA MANAGEMENT
FOCUSING ON QIGONG PRACTICE PROGRAM ON QUALITY OF LIFE AMONG
PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE. THESIS
ADVISOR: ASSOC. PROF. SUREEPORN THANASILP, D.N.S., THESIS
COADVISOR: SUNIDA PRECHAWONG, Ph.D, 148 pp.

This quasi-experimental research aimed to test the effect of the Management Program focusing on Qigong practice on Dyspnea. The sample included 40 patients with COPD at Phanomsaracam district. Twenty patients were assigned to a control group and another twenty were assigned to experimented group. The groups were matched in terms of gender and disease severity. The control group received routine nursing care while the experimental group received the Dyspnea Management focusing Qigong Practice Program, based on the Symptom Management Model and complementary concepts, which comprised of five sessions: a) assessment patient's symptom experience b) knowledge providing c) skill development d) self-symptom management e) evaluation. The instrument for collecting data was Quality of Life Index (QOL) and was tested for reliability with Cronbach's alpha coefficient of .72. Data were analyzed using descriptive statistic and t-tests.

The major findings were as follows:

1. The posttest mean score of quality of life of the experimental group was significantly higher than at the pretest phase ($\bar{X}_{pre} = 54.09$, $\bar{X}_{post} = 66.73$, $t = 11.25$, $p < .05$).
2. The posttest mean score of quality of life of the experimental group was significantly higher than that of the control group ($\bar{X}_{experimental} = 66.73$, $\bar{X}_{control} = 54.16$, $t = 4.93$, $p < .05$).

Field of study.....Nursing Science..

Academic year.....2006.....

Student's signature

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

Kesarang Siangphairoj

Sureeporn Thanasilp

Sunida Prechawong

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุริพร ธนศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. สุนิศา ปรีชาวงษ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด ข้อเสนอแนะและแก้ไขข้อบกพร่องและการให้กำลังใจ ตลอดจนกรรมการสอบทุกๆท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น และข้อคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ที่เคารพทุกท่านที่มีส่วนในการถ่ายทอดความรู้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาและให้กำลังใจทำให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งการให้แนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ ตลอดจนทั้งความปรารถนาดี ทำให้งานวิจัยสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ขอขอบคุณผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและมีส่วนในการศึกษาที่สละเวลา ให้ความสำคัญ และยินดีที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของพยาบาลทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพนมสารคามและสาธารณสุขอำเภอพนมสารคาม ที่อนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลตลอดทั้งแพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณมารดาและบุคคลที่เป็นที่รักของผู้วิจัย โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวที่มีส่วนช่วยเหลือในการศึกษา ให้ความหวังใจ และเป็นกำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จ รวมทั้งเพื่อนๆ ที่รักทุกคนที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและข้อคิดเห็นต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณด้วยใจจริง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
แนวคิดเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	11
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	23
บทบาทพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	29
รูปแบบการจัดการกับอาการ	30
แนวคิดการบริหารกาย-จิตด้วยชี่กง	35
โปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยชี่กง	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การดำเนินการทดลอง	52
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	59

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
ผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	83
รายการอ้างอิง.....	84
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	93
ภาคผนวก ข จดหมายเวียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ.....	95
ภาคผนวก ค หนังสืออนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล.เอกสารพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง หนังสืออนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสัตว์ทดลอง.....	100
ภาคผนวก ง ตารางการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมและการแจกแจงข้อมูล.....	108
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเครื่องที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	148

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามเพศ และระดับความรุนแรงของโรค..... 47
2	การทำกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบากโดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยชีกงของกลุ่มทดลองตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์..... 57
3	ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสิทธิการรักษาในโรงพยาบาล..... 61
4	ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง..... 63
5	ข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการรักษา..... 65
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม..... 66
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม..... 67
8	ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตก่อนการทดลองและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม..... 68
9	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต แยกเป็นรายด้านของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม..... 69
10	จำนวนครั้งของการฝึกการบริหารกาย-จิตด้วยชีกง ของกลุ่มตัวอย่าง ตลอด 6 สัปดาห์..... 70
11	คะแนนคุณภาพชีวิตและระดับอาการหายใจลำบากของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองทั้งก่อนและหลังการทดลอง..... 109
12	ระดับอาการหายใจลำบากของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลอง..... 110
13	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต รายข้อและรายด้าน ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง..... 111
14	การแจกแจงข้อมูลคะแนนคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างก่อนการศึกษา..... 112

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ของแนวคิดในแบบจำลองการจัดการกับอาการ.....	31
2 กรอบแนวคิด.....	45
3 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	59
4 แผนภูมิกำหนดเกณฑ์คุณภาพชีวิตของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อน และหลังการทดลอง.....	66
5 แผนภูมิกำหนดเกณฑ์คุณภาพชีวิตก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	68
6 ขั้นตอนของโปรแกรมการจัดการกับอาการหายใจลำบาก โดยเน้นการบริหารกาย-จิตด้วยชีกง.....	115